

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП
e-підпис Валерій СОРОКА
16.09.2022

07-05-29S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Теорія держави і права		Theory of state and law	
Шифр за ОП	OK 11	Code in Educational Program	
Освітній рівень: перший рівень вищої освіти		Educational level: the first level of higher education	
Галузь знань: Право	08	Fields of knowledge Law	
Спеціальність: Право	081	Speciality Law	
Освітня програма: Право		Educational Program: Law	

Рівне – 2022

Силабус навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів першого рівня вищої освіти галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Рівне. НУВГП. 2022. 16 стор.

ОПП на сайті університету: - <http://ep3.nuwm.edu.ua/21108/>

Розробники силабусу: *Кафарський Володимир Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін;*
Сахнюк Віта Володимирівна, старший викладач кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “07” вересня 2022 року

Завідувач кафедри: *е-підпис к.філос.н., доцент Мельничук Юлія Іванівна*

Керівник освітньої програми *е-підпис к.ю.н., професор І. В. Міщук*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННП
Протокол № 1 від “07” вересня 2022 року

Голова науково-методичної ради з якості ННП : *е-підпис к.ю.н., професор В. І. Цимбалюк*

СЗ №-4069 в ЕДО НУВГП

© Кафарський В. І.,
© Сахнюк В. В., 2022
© НУВГП, 2022

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ*

Ступінь вищої освіти	<i>перший рівень вищої освіти</i>
Освітня програма	<i>Право</i>
Спеціальність	<i>081 «Право»</i>
Рік навчання, семестр	<i>1 рік, 1 семестр</i>
Кількість кредитів	<i>4</i>
Лекції:	<i>22/12 годин</i>
Практичні заняття:	<i>20/10 годин</i>
Самостійна робота:	<i>78/98 годин</i>
Курсова робота:	<i>-</i>
Форма навчання	<i>Денна/заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>Екзамен</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОФЕСОРА*

ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА

Кафарський Володимир Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін

Вікіситет

https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

ORCID

-

Як комунікувати

v.i.kafarskyi@nuwm.edu.ua

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАРШОГО ВИКЛАДАЧА*

ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА

Сахнюк Віта Володимирівна, старший викладач кафедри правових природоохоронних дисциплін

Вікіситет

https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/%D0%A1%D0%B0%D1%85%D0%BD%D1%8E%D0%BA_%D0%92%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0

ORCID

0000-0001-5531-024X

Як комунікувати

v.v.sakhniuk@nuwm.edu.ua

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Анотація освітньої компоненти, в т.ч. мета та цілі

Мета: формування у майбутніх фахівців системи правових знань, професійної правничої правосвідомості та культури, системи правових понять та основних концепцій у сфері державно-правової дійсності.

Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua>

Компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права,

його місця у загальній системі знань про природу і суспільства та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК11. Здатність визначити належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК17. Здатність аналізувати правові процеси і явища в історичному контексті.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)

РН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

РН7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

РН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

РН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

РН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

Структура та зміст освітнього компонента

МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Теорія держави і права в системі юридичних наук. Методологія теорії держави і права

1. Поняття та складові юриспруденції.
2. Наука та юридична наука. Система юридичних наук.
3. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук. Поняття та ознаки теорії держави і права.
4. Об'єкт та предмет теорії держави і права.
5. Функції теорії держави і права.
6. Історія виникнення та становлення теорії держави і права як науки.

7. **Методологія теорії держави і права.**

Запитання до теми:

1. *Що ви розумієте під поняттям юриспруденція?*
2. *Наведіть приклад доктринальної юриспруденції.*
3. *Яке місце юридичної освіти в юриспруденції?*
4. *Наведіть приклади галузевих юридичних наук.*
5. *Яке місце теорії держави і права в системі юридичних наук?*
6. *Охарактеризуйте об'єкт та предмет теорії держави і права.*
7. *Які функції теорії держави і права вам відомі?*
8. *Що включає в себе гносеологічна функція?*
9. *На основі яких дисциплін та наук виникла теорія держави і права?*
10. *Як співвідноситься об'єкт та предмет теорії держави і права?*
11. *Які елементи методології теорії держави і права вам відомі?*
12. *Охарактеризуйте матеріалістичний підхід до пізнання.*
13. *Що таке концепція?*
14. *Які методи пізнання входять до філософських?*
16. *Назвіть міждисциплінарні методи пізнання.*

Тема 2. Передумови виникнення держави. Загальне вчення про державу

1. Основні закономірності виникнення держави. Чифдом.
2. Основні теорії походження держави.
3. Поняття та ознаки держави.
4. Суверенітет держави.
5. Функції держави.

Запитання до теми:

1. *Які чинники сприяли виникненню держави? Які з них відіграли найбільшу роль на ваш погляд?*
2. *Що таке чифдом та які його ознаки?*
3. *Охарактеризуйте східний шлях формування держави.*
4. *Які відмінності західного та східного шляхів формування держави?*
5. *Хто створив теорію географічного детермінізму щодо виникнення держави?*
6. *Охарактеризуйте теорію насильства виникнення держави.*
7. *Які види цивілізації вам відомі?*
8. *Що таке формаційний підхід до типології держав?*
9. *Хто вперше ввів термін «держави»?*
10. *Які обов'язкові ознаки держави?*
11. *Чим відрізняється суверенітет народу та суверенітет нації?*
12. *Назвіть зовнішні функції держави.*
13. *Охарактеризуйте правозахисну функцію держави.*
14. *Яка теорія походження держави здається вам найбільш правдоподібною?*
15. *Що таке квазітериторія?*

Тема 3. Форми держави. Державна влада та механізм держави.

1. Поняття та значення форми держави.
2. Форми державного правління: поняття і види.
3. Форми державно-територіального устрою: поняття і види.
4. Форми державного режиму: поняття та види.
5. Влада як соціальний інститут. Поняття державної влади та її властивості.

Поділ влади в державі.

6. Механізм держави: поняття, ознаки та структура.

Запитання до теми:

1. Які елементи включає в себе поняття «форми держави»?
2. Які ознаки монархії?
3. Яка форма правління закріплена в Конституції України?
4. Назвіть ознаки тоталітарного режиму?
5. Які існують види республіки?
6. Які ознаки унітарної держави?
7. Назвіть приклади федерацій.
8. Що таке автономія?
9. Які ознаки влади як соціального інституту вам відомі?
10. З якою метою формується механізм держави?
11. Назвіть авторів теорії поділу влади та визначте її основні положення.
12. Яка структура механізму держави?
13. Назвіть основні характеристики законодавчої влади.
14. В яких країнах інститут глави держави представлений колегіальним органом?
15. Що таке державний апарат?

Тема 4. Демократична, соціальна правова держава. Громадянське суспільство і держава.

1. Громадянське суспільство: історія становлення, поняття та структура. Співвідношення громадянського суспільства і держави.
2. Демократія: поняття, принципи і форми.
3. Співвідношення держави і права.
4. Правова держава: ідея, основні характеристики.
5. Основні характеристики соціальної держави.
6. Держава та людина.

Запитання до теми:

1. Назвіть ознаки громадянського суспільства.
2. Які форми контролю громадянського суспільства над державою існують?
3. Що таке демократія?
4. Які форми демократії?
5. Що таке референдум?
6. Які філософи відіграли важливу роль у формуванні концепції правової держави?
7. Які основні характеристики правової держави?
8. Які ознаки характерні для соціальної держави?
9. Які функції повинна виконувати соціальна держава?
10. Які покоління прав людини Вам відомі?
11. Як відрізняються права людини та права громадянина?
12. Назвіть особисті та соціальні права.
13. Що таке обов'язки і які обов'язки людини і громадянина Вам відомі?
14. В яких міжнародних документах закріплені основні права людини?
15. Де вперше були закріплені на міжнародному рівні основні права людини?

МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ПРАВО

Тема 5. Поняття, сутність та цінність права

1. Основні теорії походження права
2. Соціальне регулювання у первісному суспільстві. Мононорма.
3. Типи праворозуміння
4. Сутність, функції та цінність права.
5. Об'єктивне і суб'єктивне право.
6. Принципи права.
7. Право позитивне та природне.
8. Право в системі соціального регулювання.

Запитання до теми:

1. *Що таке праворозуміння?*
2. *Які основні положення природно-правової теорії права?*
3. *Хто створив психологічну теорію виникнення права?*
4. *Які типи праворозуміння ви знаєте?*
5. *Чим зумовлено походження різних концепцій праворозуміння?*
6. *Визначте переваги та недоліки кожної з концепцій праворозуміння.*
7. *Що таке мононорма?*
8. *Чим зумовлена багатозначність поняття «право»? Чи може існувати держава без юридичних норм?*
9. *Дайте визначення права та охарактеризуйте його ознаки.*
10. *Розкрийте соціальну сутність та призначення права.*
11. *У чому, на вашу думку, полягає цінність права?*
12. *Дайте визначення права в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.*
13. *В чому полягає охоронна функція права?*
14. *Що розуміють під принципами права?*
15. *Назвіть галузеві принципи права.*

Тема 6. Система права та система законодавства

1. Структурні елементи системи права.
2. Галузь права: поняття, критерії розмежування. Характеристика основних галузей права.
3. Інститут права.
4. Норма права: поняття, ознаки, класифікація.
5. Система законодавства: поняття та співвідношення з системою права.

Запитання до теми:

1. *Як ви розумієте таку ознаку системи права як органічна цілісність?*
2. *За якими основними та додатковими критеріями відбувається розмежування галузей права?*
3. *Які ознаки характерні для інститутів права?*
4. *За якими критеріями класифікують галузі права?*
5. *Наведіть приклад публічних галузей права.*
6. *Наведіть приклади процесуальних галузей права.*
7. *Наведіть приклади міжгалузевих інститутів права.*
8. *Як співвідносяться поняття «система права» та «правова система»?*
9. *Наведіть приклад норми-презумпції.*
10. *Наведіть приклад норми-принципу.*
11. *Яка структура норми права? Охарактеризуйте кожен елемент.*
12. *Як співвідносяться між собою норми права та соціальні норми?*
13. *Які види норм права виділяють залежно від основних методів правового*

регулювання?

14. Які елементи включає система законодавства?

15. Як співвідносяться система права та система законодавства?

Тема 7. Форми (джерела) права

1. Джерело права та форма права: співвідношення понять.
2. Нормативно-правовий акт.
3. Правовий звичай.
4. Правовий прецедент.
5. Нормативний договір.
6. Релігійний текст та юридична доктрина як форми права.

Запитання до теми:

1. Як співвідносяться поняття «джерело права» та «форма права»?
2. Які види форм права існують?
3. Назвіть ознаки звичаєвого права?
4. Чи є звичай джерелом права в системі права України? Наведіть приклад.
5. Які ознаки характерні для юридичного прецеденту як форми права?
6. Які переваги та недоліки юридичного прецеденту як джерела права?
7. Що таке нормативний договір?
8. Які ознаки характерні для нормативних договорів?
9. Які ознаки релігійного тексту як джерела права?
10. Що таке юридична доктрина? Чи належить вона до форм права?
11. Які ознаки нормативно-правового акту як джерела права?
12. Що таке закон? Які види законів вам відомі?
13. Які види актів видає Верховна Рада України?
14. Які акти Президента України та Кабінету Міністрів України вам відомі?
15. Яка класифікація нормативно-правових актів за юридичною силою?

Тема 8. Правотворчість, правореалізація та застосування норм права

1. Правотворчість: поняття, ознаки, функції, принципи.
2. Тлумачення правових норм.
3. Реалізація права: поняття, ознаки, форми.
4. Правозастосування: поняття, ознаки, функції.
5. Прогалини та політичні колізії.

Запитання до теми:

1. Назвіть функції правотворчості.
2. Охарактеризуйте гласність як принцип правотворчості.
3. Назвіть суб'єктів правотворчості.
4. Що таке відкладне вето? Хто має таке право за законодавством України?
5. Хто здійснює офіційне тлумачення норм права?
6. Що означає «золоте правило тлумачення»?
7. Які види тлумачення норм права за обсягом вам відомі?
8. Охарактеризуйте процедурність як ознаку реалізації права.
9. Які стадії застосування права вам відомі?
10. Що таке прогалина у праві?
11. Які способи подолання прогалин вам відомі?
12. Що таке аналогія права та аналогія закону?
13. Що таке юридична колізія?
14. Які види юридичних колізій існують?

15. Навести приклади реалізації норм права через правовідносини.

Тема 9. Правові відносини та правова поведінка. Юридична відповідальність.

1. Правові відносини: поняття, ознаки, види.
2. Структура правовідносин.
3. Правомірна поведінка.
4. Правопорушення
5. Юридична відповідальність.
6. Правосвідомість і правова культура.

Запитання до теми:

1. Які види правовідносин виділяють за предметом правового регулювання?
2. Яка структура правовідносин?
3. Що розуміють під змістом правовідносин?
4. Наведіть приклади матеріальних цінностей як об'єктів правовідносин.
5. Що таке юридичний обов'язок?
6. Що таке юридичний факт?
7. Наведіть приклади дії та події як юридичних фактів.
8. Які ознаки правомірної поведінки?
9. Що таке конформістська поведінка? Наведіть приклади.
10. Назвіть ознаки правопорушень.
11. Які види правопорушень виділяють?
12. Які елементи включає склад правопорушення?
13. Що таке прямий умисел?
14. Які додаткові елементи об'єктивної сторони складу правопорушення?
15. Що таке зловживання правом?

Тема 10. Правові системи сучасності

1. Національна правова система.
2. Типологія права та національних правових систем.
3. Прецедентний тип правових систем.
4. Нормативно-актний тип правових систем.
5. Звичаєво-традиційний тип правових систем.
6. Правова система України.
7. Міжнародна правова система.

Запитання до теми:

1. Що таке правова система?
2. Як співвідносяться поняття правова система та система права?
3. Які сім'ї правових систем вам відомі?
4. Які критерії застосовуються для виділення правових сімей?
5. До якої правової сім'ї належить Україна?
6. Які ознаки характерні для національної правової системи?
7. Які ознаки характерні для прецедентного типу правових сімей?
8. Назвіть країни, для яких характерний нормативно-актний тип правових систем.
9. Які особливості характерні для романо-германської правової сім'ї?
10. Для яких країн характерний звичаєво-традиційний тип права?
11. Які особливості звичаєво-традиційного типу права?
12. Яка пануюча юридична доктрина характерна для романо-германської правової сім'ї?
13. Які священні книги – джерела права у сім'ях релігійного типу Вам відомі?

14. Які характерні ознаки правової системи Європейського Союзу?
 15. Назвіть структурні елементи міжнародної правової системи.

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Комунікативні здібності, розвиток самоорганізації, робота з великими об'ємами даних, публічні виступи.

Форми та методи навчання

Форми навчання: традиційні лекції та практичні заняття, перевернуті лекції, науково-практичні семінари.

Методи навчання: аналітичний, дослідницький, проблемно-пошуковий, дискусія, презентація.

Порядок та критерії оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам першого рівня вищої освіти потрібно вчасно виконати індивідуальні завдання (розв'язання практичних задач, наукові тези, доповіді, тощо), брати участь у практичних заняттях (доповіді з презентаціями, актуальні запитання, участь у дискусіях, тощо); вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань здобувачів шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, здобувач під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, здобувач отримує такі обов'язкові бали:

- по 5 балів за якісну підготовку до кожного практичного заняття (загалом 10 занять);
- 10 балів індивідуальне завдання;
- 40 балів за модульний контроль.

Усього 100 балів.

Додаткові бали здобувач може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, ессе, тощо. Тему для дослідницької роботи здобувачі можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали здобувачам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі вищої освіти залучені до реалізації наукових індивідуальних тем досліджень. Зокрема, в освітньому процесі використовуються наукові досягнення викладача та здобувачів:

1. Кафарський В.І. Теорія права і держави в українській юридичній думці: навчальний посібник у схемах. Івано-Франківськ, 2021. 162 с.

2. Кафарський В. І. Громадянське суспільство і сучасні моделі ефективної держави // Scientific achievements of modern society. Abstracts of the 8th International

scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2020. Pp. 428 - 436. URL: <http://sci-conf.com.ua>

3. Кафарський В.І. Структура та функції органів самоврядування об'єднаної територіальної громади/В.І. Кафарський, Х.Б. Конвейчук// *Молодий вчений*. 2017. № 5.1 (45.1). С.45-49.

4. Сахнюк В. В. Роль та місце судового прецеденту у системі джерел національного права. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1. (45.1). С. 119-122.

5. Сахнюк В. В., Цимбалюк В. В. Особливості застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. С. 34-37. (фахове).

6. Сахнюк В., Костюкович М. Взаємодія органів державної влади та інститутів громадянського суспільства в Україні. Формування та становлення громадянського суспільства в Україні: монографія / авт. кол. Цимбалюк В.І., Гришко В. І., Мішук І. В. та інші. Одеса: КУПІРІЄНКО СВ. 2019. С. 73-92.

Інформаційні ресурси

Рекомендована література:

Основна:

1. Загальна декларація прав людини: Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

2. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. № 51. Ст. 1122

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

5. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

6. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник, практикум, Тести. 2-ге вид., випр. і доповн. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 584 с.

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

8. Скаун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Алтера; ЦУЛ, 2014. 544 с.

9. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.

10. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

11. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібн. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.

Допоміжна література

1. Абросімов Є., Скалозуб Н. Проблеми праворозуміння в умовах євроінтеграції. *Митна справа*. 2015. № 2 (22). С. 244-249.

2. Басай О. В. Поняття юридичних фактів: теоретичний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. № 3 (6). С. 8-16.

3. Богушова І. В. Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до типології держав: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 43-46.

4. Бондаренко Н. О. Громадянське суспільство в Україні: історико-правові

аспекти становлення та розвитку. *Форум права*. 2017. № 5. С. 57-63.

5. Бостан С. К. Форма державного правління: закономірності, тенденції, особливості розвитку. *Право України*. 2014. № 8. С. 27-38.

6. Гарасимів Б. Моделі громадянського суспільства: проблема взаємодії людини і держави. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2017. № 861. С. 97-104.

7. Гарасимів Т. Дефініція «громадянське суспільство»: філософсько-правова парадигма. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2017. № 861. С. 105-112.

8. Гусаров С. М. Законотворчість та законодавчий процес в Україні: монографія / за ред. О. М. Бандурка. Харків: Золота миля, 2014. 412 с.

9. Дашковська О. Р., Яворський В. О., Безсонова К. Д. Позитивна юридична відповідальність: загальнотеоретична характеристика. 2021. *Вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. Випуск 64. С. 21-25.

10. Джураєва О. О. Динаміка сучасної держави: загальнотеоретичний аспект. *Lex Portus*. 2018. № 2. С. 190-201.

11. Дудченко О. С. Теоретична визначеність і змістовне наповнення поняття «механізм держави». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 1. С. 10-12.

12. Заєць А. Концепція правової держави і верховенства права в українській правовій доктрині. *Право України*. 2013. № 9. С. 243-269.

13. Калюжний Р. А. Теорія держави і права – основа формування професійної компетентності майбутніх правників. *Юридичний вісник*. Повітряне і космічне право. 2017. № 1. С. 194-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_1_33

14. Калюжний Р. А., Шапенко Л. О. Юриспруденція: від витоків до сучасності. *Юридичний вісник*. Повітряне і космічне право. 2016. № 3. С. 32-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_3_7

15. Ковальчук В. Органи конституційної юстиції в механізмі легітимації державної влади: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Вісник академії правових наук України*. 2010. № 1 (60). С. 78-89.

16. Козюбра М. Праворозуміння: поняття, типи, рівні. *Право України*. 2010. № 4. С. 11-21.

17. Корнієвський О. А. Громадянське суспільство сучасної України: проблемні аспекти розвитку. *Наукові праці МАУП*. 2017. Випуск 52 (1). С. 56-63.

18. Лебедева Ю. О. Сучасна інтерпретація українськими істориками теорій походження та розвитку Київської Русі. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2014. № 1. С. 88-94.

19. Левицька Н. Юридичні конструкції та система права: співвідношення понять. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 169-173.

20. Лемак В. В., Лемак О. В. Функції сучасної держави: новий зміст в умовах глобалізації. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 108-115.

21. Логвиненко М. Поняття та складники правомірної поведінки. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 283-286.

22. Лошихін О. М. Функції сучасної держави. Нарис юридичної теорії: монографія. Київ: Логос, 2013. 228 с.

23. Луцький Р. П. Позитивне та природне право: опозиція категорій. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 38-41.

24. Малишев В. Б., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика): навч. посіб. Київ: Реферат, 2010. 260 с.

25. Мартинюк Р. Змішана республіка – напівпрезидентська форма правління. *Право України*. 2018. № 1. С. 172-173.

26. Мушак Н. Б. Концептуальні підходи до класифікації прав людини в умовах глобалізаційних процесів. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 298-302.
27. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Харків: Право, 2009. 598 с.
28. Олейников С. М. Зловживання правами як неправомірна поведінка. *Наука і техніка*. 2022. № 6 (6). С. 348-362.
29. Оніщенко Н. Деякі дискусійні питання визначення категорії «джерело права» у сучасній юридичній науці. *Право України*. 2013. № 5. С. 245-252.
30. Оніщук М. В. Україна як правова держава: реалії і проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 81-85.
31. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології: монографія. Київ: Юридична думка, 2008. 336 с.
32. Пасальський М. М. Правовий статус і правосуб'єктність держави: дискусійні питання теорії та практики. *Наукові записки інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 26-31.
33. Петришин О., Погребняк С. Система права: загальнотеоретична характеристика. *Право України*. 2017. № 5. С. 9-17.
34. Пікуля Т. О. Механізм держави: ретроспективний огляд та сучасні наукові тенденції визначення. *Право і суспільство*. 2010. № 2. С. 9-15.
35. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Харків: Право, 2008. 240 с.
36. Процевський В. О. Щодо методологічних засад вивчення правових дисциплін. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО»*. 2017. Випуск 27. С. 5-12. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/438>
37. Серєда Т. М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 1. С. 134-141.
38. Середюк І. А. Визначення предмета теорії держави і права: доктринальні підходи та правове закріплення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 37-48. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvdduvs_2013_3_6.pdf
39. Степаненко К. В. Правова система України: вітчизняна правова традиція та проблеми трансформації. 2018. Проблеми законності. Випуск 140. С. 26-34.
40. Стецик Н. В. Норма права та нормативно-правовий припис: загальнотеоретичні аспекти. *Публічне право*. 2016. № 4 (24). С. 212-219.
41. Сухонос В. В. Поділ влади: теорія і принцип: аналіз структурного та функціонального аспектів. *Вісник Прокуратури*. 2013. № 12 (150). С. 146-155.
42. Тищенко О. Соціальні стандарти в Україні: проблеми євроінтеграції. *Право України*. 2016. № 8. С. 24-32.
43. Тополевський Р. Система джерел права України: сучасний стан і перспективи розвитку. *Право України*. 2017. № 6. С. 90-97.
44. Устименко О. С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 2. Т. 1. 2017. С. 25-28.
45. Хаустова М. Правова система серед інших узагальнюючих категорій правової науки. *Вісник*. 2010. № 4 (63). С. 48-57.
46. Хома Н. М. Моделі соціальної держави: світовий і український досвід: монографія. Київ: Юридична думка, 2012. 592 с.
47. Шатіло В. А. Співвідношення функцій державного апарату та механізму

державної влади. *Вісник академії адвокатури України*. 2013. № 2 (27). С. 5-11.

48. Шестопалова Л. Поняття «зловживання» в законодавстві України. *Теорія держави і права*. 2019. № 9. С. 186–192.

49. Шигаль Д. А. Типологія та основні схеми періодизації історії держави і права. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1140-1143.

50. Шилінгов В. С. Поділ права на приватне та публічне як фундаментальна засада правової системи демократичного суспільства. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 48-51.

51. Якименко Х. Наднаціональна організація влади і державний суверенітет: проблеми співвідношення. *Вісник академії правових наук України*. 2011. № 3. С. 36-44.

52. Бисштрик Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико-правових досліджень. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 8-14.

53. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність. *Право України*. 2014. № 4. С. 134-140.

Інформаційні ресурси

1. Єдиний державний реєстр судових рішень: <http://reyestr.court.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: <https://www.rada.gov.ua/>
3. Центр українсько-європейського наукового співробітництва: <https://cuesc.org.ua/>
4. Урядовий портал України: <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право здобувача на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumentu>. Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE: <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта

Здобувачі мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту. <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>.

Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання

До викладання, за згодою, запрошуюються представники судових та правоохоронних органів, практикуючі адвокати.

Правила академічної доброчесності

Усі здобувачі виконані навчальні завдання самостійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag>.

В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.

Вимоги до відвідування

Здобувачу не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину то здобувачу не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття.

При об'єктивних причинах пропуску занять, здобувачі можуть самостійно вивчити пропущений матеріал.

Здобувачі без обмежень можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки.

Оновлення

За ініціативою викладача зміст даного курсу планується оновлювати щорічно, враховуючи зміни у законодавстві України, наукових досягнень у сфері фінансової діяльності.

Здобувачі також можуть долучатись до оновлення дисципліни шляхом подання пропозицій викладачу стосовно новітніх змін у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи. За таку ініціативу здобувачі можуть отримати додаткові бали.

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

В НУВГП розроблені процедури для реалізації права здобувачам на академічну мобільність:

- Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету водного господарства та природокористування: <http://ep3.nuwm.edu.ua/4398/>

- Порядок перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>.

- Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#n8>.

Здобувачі можуть отримати доступ до таких міжнародних інформаційних ресурсів:

-електронні бібліотеки: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/elektronni-biblioteki>

-Як знайти статтю у Scopus: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/506-v-dopomohu-avtoram>

-База періодичних видань: <https://www.scimagoir.com/>

-Можливості доступу до електронних ресурсів та сервісів: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/516-mozhlyvosti-dostupu-do-resursiv-i-servisiv>

-Здобувачі можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>.

Лектор, к.ю.н., професор

В. І. Кафарський

Лектор, старший викладач

В. В. Сахнюк